

A finanszírozás szempontjából egyre nagyobb problémát jelentenek a kis létszámú iskolák, ezért az iskolahálózat optimalizálása (racionalizálása) elkerülhetetlen, állítja az Iskolaiügyi Minisztérium, de ezt ajánlják az OECD szakemberei is (www.minedu.sk).

A 2013. december 4-én elfogadott közoktatási törvény (T.t. 245/2008) módosítása meghatározza az iskolák osztályainak minimális létszámát, és ezzel biztosította a jogi kereteket az osztályok bezárásához, illetve az osztályindítás megtagadásához.

Dr.h.c. prof. Ing. Albert Sándor, PhD.
a Selye János Egyetem alapító rektora,
a komáromi Felnőttképzési Intézet,
Kht. igazgatója;
lakhely: Kassa – Pat,
e-mail: albert.sandor43@gmail.com

Mi legyen a bezárásra ítélt kis létszámú alapiskolákkal?

A MINIMÁLIS ÉS MAXIMÁLIS TANULÓI LÉTSZÁMOK ALAKULÁSA AZ ALAPISKOLÁKBAN

(A 2013. december 4-én elfogadott törvénymódosítás után)

A törvény hatályba lépése: **2015. szeptember 1.**

Alapiskolák

Évfolyamok	Alsó tagozatos (1-4. évf.) alapiskolák	Teljes szervezettségű (1-9. évf.) alapiskolák
Nulladik	6 (4) – 16	8 (6) – 16
Első	11 (9) – 22	11 (9) – 22
Két évfolyam tanulóiból összevont osztály (1.-2. évf. vagy 3.-4. évf.)	12 (10) – 24	-
második-negyedik ötödik-kilencedik	13 (11) – 25 -	13 (11) – 25 15 (13) – 29

Megjegyzés: A zárójelben feltüntetett létszám akkor érvényes, ha a községben vegyes (szlovák-magyar) iskola, illetve szlovák és magyar iskola is működik.

A **minimális létszám** tovább **csökkenthető**, ha

- 6 km-es távolságon belül nincs hasonló iskolatípus;
- 6 km-es távolságon belül nincs nemzetiségi (tehát magyar) iskola;
- a tanulók több, mint 80%-a szociálisan hátrányos környezetből származik;
- egyéb „különlegesnek” számító esetben.

Az iskolák számára levonható tanulság

El kell készíteni a „B”-tervet. El kell döntenünk, hogy mit gyűnk akkor, ha a mi iskolánk is veszélybe kerül.

Lehetőségek:

- **Kitartunk a végsőig** (míg iskolánkat be nem zárják).
- Tárgyalásokat kezdünk a szomszédos kisiskolával, kisiskolákkal egy összevont kisiskola létrehozásáról.
- **Csatlakozunk egy közeli (a legközelebbi) teljes szervezettségű iskolához.**
- **Tárgyalásokat kezdünk a régió iskoláival, polgármestereivel, szülőkkel stb. egy nagyobb létszámú (párhuzamos osztályokkal működő) kistérségi iskola létrehozásáról.**
- **Tárgyalásokat kezdünk a régió alap- és középiskoláival, polgármestereivel, szülőkkel stb. egy iskola-központ létrehozásáról.**
- Egyéb megoldást keresünk (?).

Nagyon fontos az időtényező (a minimális létszámokat meghatározó törvénymódosítás ugyanis 2015. szeptember 1-jén hatályba lép)!

Ki kell használnunk a lépéselőnyt, ezért a „B“-terv kidolgozása nem tűr halasztást!

MEGOLDÁSI ELKÉPZELÉSEK

Remélem, az olvasó nem tekinti majd ördögötől valónak a továbbiakban megfogalmazott elképzeléseket. Nem a „tutit” akarjuk megmondani. Egyszerűen csak egy közös gondolkodást szeretnénk elindítani a hogyan továbbról. A leírtakat tehát vitaindítónak szánjuk, egy olyan anyagnak, amelytől elrugaszkozhatunk iskoláink jövőképeinek megfogalmazásakor. A javaslatok kidolgozásakor iskoláink jelenlegi állapotából, a tanulói létszámokból indultunk ki. Figyelembe vettük a közoktatási törvényt (245/2008 T. t.) adta kereteket és az oktatásügyről készített jelentésben megfogalmazott stratégiai elképzeléseket (jövőképet), valamint az OECD ajánlásait.

A kérdés tehát az, hogy **mi legyen a „hivatalok” által bezárásra ítélt iskoláinkkal**. Ismerve a hivatali (minisztériumi, fenntartói) praktikákat, a kislétszámú iskolák elleni támadások valószínűleg a jövőben is ismétlődni fognak. A 2013 decemberében elfogadott közoktatási törvény módosítása meghatározza az iskolák osztályainak minimális létszámát, és ezzel biztosította a jogi kereteket a bezáráshoz, illetve az osztályindítás megtagadásához. Ezeket az intézkedéseket viszont nem szabad megvárunk! Célravezetőbbnek tartjuk a megelőzést, még ha sok munkával jár is.

Véleményünk szerint **nekünk kell megfogalmazni azt, hogy milyen iskolahálózatot, milyen iskolákat kívánunk működtetni és hogyan képzeljük el iskoláink színvonalának és minőségének javítását. De még ez sem elég. Tenni kell érte!**

A következőkben felvázolt javaslataink célja nem a jelenlegi hálózat „leépítése”, ahogy azt egyesek próbálják beállítani. Éppen ellenkezőleg, iskoláink „szakmai” megerősítése a cél. A színvonal és a minőség szempontjából egyáltalán nem mindegy, hogy több tucat „vérszegény” intézményt működtetünk, vagy ennél kevesebb, de lehetőleg párhuzamos osztályokkal rendelkező, színesebb pedagógiai programokat kínáló, magas színvonalú és jó minőségű iskolákat, esetleg iskolaközpontokat tartunk fenn.

Megjegyzés

A javaslatok természetesen nem érintik a több száz tanulóval rendelkező, ma is ismert és szakmailag elismert iskolákat!

MI LEGYEN A BEZÁRÁSRA ÍTÉLT ALAPISKOLÁKKAL?

Természetesen tegyünk meg minden tőlünk telhetőt a kisiskolák fennmaradása érdekében. Ha kell, vonuljunk ki az utcára, de addig is dolgozzuk ki saját elképzeléseinket és érveljünk mellette. Tegyük le a minisztérium asztalára érveinket: miért érdemes, miért szükséges a magasabb költségek ellenére is megtartani a kisiskolákat.

Ha ez nem megy, akkor próbáljuk legalább az első két évfolyamot megmenteni ott, ahol nagyobb távolságra kellene utaztatni a 6-7 éves gyerekeket.

Ha ez sem hatja meg a hatalmi pozícióból tárgyaló minisztériumot, akkor üljenek egy asztalhoz az érintett közösségek polgármesterei, iskolaigazgatói, szülői munkaközösségek vezetői stb., és keressék a lehető legelfogadhatóbb megoldást. Döntsék el maguk, hogy az alsó tagozatos kisiskolák egy kistérségi alsó tagozatos kisiskolába vagy a legközelebbi teljes szervezetségű alapiskolába tagolódjanak-e be. Tervezzék meg az ideális iskolabuszjáratot és költségmegosztást stb., majd ezt az anyagot, tehát saját elképzeléseinket, tegyük le az asztalra.

Hasonlóképpen a kislétszámú, teljes szervezetségű alapiskolák esetében is menjünk elébe a történéseknek. Az előzőekhez hasonlóan mi döntsük el, hogy milyen legyen és hol legyen a kistérségi (összevont) iskola.

A teljes szervezetségű iskolák esetében érdemes lenne talán azon is elgondolkodni, hogy ahol a kisebb távolságok ezt lehetővé teszik (ahol sűrűbb az iskolahálózat), minél nagyobb létszámú, párhuzamos osztályokkal működő alapiskolákat hozunk létre. Szakmai szempontból a nagyobb iskola mindenképpen előnyösebb, hiszen a programkínálata színesebbé válhat.

„Magyar iskolák a legjobbak között” adta hírül az Új Szó (2014. július 31.). Országos szinten a tíz legjobb eredményt produkáló alapiskola közé bekerült az érsekújvári Czuczor Gergely Alapiskola (381 tanuló). Megyei bontásban is jól szerepeltek a magyar iskolák. Nagyszombat megyében két dunaszerdahelyi iskola, a Szabó Gyula Alapiskola (637 tanuló) és a Vámbéry Alapiskola (638 ta-

nuló) végzett az első helyeken, de az első tízben találjuk a bösi Alapiskolát (288 tanuló) is. Nyitra megyében az említett érsekújvári Czuczor Gergely Alapiskola lett az első, a Lévai Alapiskola (157 tanuló) a második helyezett, de a komáromi Eötvös Utcai Alapiskola (414 tanuló) is bejutott az első tízbe.

Megjegyzés

Az alapiskolák rangsorolását a Tesztelés 9 eredményei alapján állították össze és csak azok az iskolák szerepelnek a rangsorban, amelyekben az utóbbi négy évben legalább 80 diák vett részt a tesztelésben. A lista a 2013/14-es tanévet tükrözi.

Ebből a rangsorból viszont az is kiderül, hogy a nagyobb létszámú intézmények sikeresebbek, eredményesebbek voltak. Ez a tény is a „nagyobb” iskolák létrehozása mellett szól.

A kistérségi iskolák létrehozásakor nagy körületekintést igényel a helyszín kiválasztása (elsősorban a bejárás miatt), de ennél is fontosabb, hogy egy ilyen összevont iskolában évfolyamonként 2-3 párhuzamos osztály működhessen. Bővülne a kínálat, és a felső tagozaton a tanulók többféle tanulmányi programból választhatnának (ahány osztály, annyi program). Ez növelné a tanulók belső motiváltságát, hiszen zömében olyan tantárgyak közül választhatnának, amelyeket szívesen tanulnak.

Hangsúlyozzuk, hogy az iskolák összevonása érdekeket sért (pl. kettő, három helyett csak egy igazgatóra van szükség) és a tantestületben növeli a bizonytalanságot (milyen új tantárgyakat kell felvennem, esetleg milyen tantárgyakat kell átadnom egy másik kollégának), ezért nagy körültekintéssel kell eljárni. Hangsúlyozni szeretnénk azt is, hogy **az összevonás csak az érintett felek közös akaratából, illetve beleegyezésével valósítható meg**.

A kellőképpen nem előkészített integrációs kísérletek eleve kudarcra vannak ítélve és tiltakozások hullámát válthatják ki. Ez viszont inkább árt, mint használ az ügynek, mert csak elmergesíti az iskolák közötti kapcsolatot, a város és az iskolák kapcsolatát, de megterheli a pedagógusok közötti kapcsolatrendszerét is.

Az összevonás után nő a biztonságérzet. Nem kell már minden tanévkezdéskor attól rettegni, vajon lesz-e elég jelentkező, nyithatunk-e osztályt, túléljük-e ezt a tanévet is. Nem lényegtelenek persze a fenntartó és az oktatásügyi tárca által preferált gazdasági szempontok (megtakarítás) sem.